

УДК 339

ECONOMIC AND FINANCIAL ASPECTS OF THE FORMATION OF THE AUSTRALIAN UNION**ЕКОНОМІЧНІ ТА ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ АВСТРАЛІЙСЬКОГО СОЮЗУ****Ushakova O.A. / Ушакова О.А.***s.e.s. / к.е.н.*

ORCID: 0000-0001-6161-7344

SPIN: 4507-8555

Dobrynska Yu.O. / Добринська Ю.О.*student / студентка***Romasiuk A.V. / Ромасюк А.В.***student / студент**Rivne Technical Professional College of NUWEE,**Rivne, Orlova, 35, 33000**ВСП «Рівненський технічний фаховий коледж НУВГП», Рівне, Орлова, 35, 33000*

Анотація. Статтю присвячено історичним аспектам і сучасному стану фінансово-економічного розвитку Австралійського Союзу. З'ясовано, що його утворення і становлення нерозривно пов'язане з історичними, соціально-культурними та економічними зв'язками Австралійського континенту з Великобританією. Визначено умови збереження високої продуктивності праці й екологічної культури населення «зеленої країни» в умовах існуючої практики використання ресурсів. З'ясовано місце Австралійського Союзу у світовому господарстві як фінансового центру з огляду на потужний розвиток фінансового ринку. Систематизовано ключові напрямки імпорту та експорту, імпортовані та експортовані товари. На основі показників валового внутрішнього продукту, зовнішнього боргу, природно-ресурсного багатства, демографічної ситуації і зайнятості, зовнішньоторговельного обороту та платіжного балансу визначено сильні і слабкі сторони національного господарства країни. Ідентифіковано тенденції сталого економічного зростання і диверсифікації економіки Австралії.

Ключові слова: Австралія, Австралійський Союз, валовий внутрішній продукт, експорт, національне господарство.

Вступ.

Австралія, Австралійський Союз – це держава, що розташована на материках Австралія, острові Тасманія та інших прилеглих островах. Вона омивається водами Тихого океану на сході, Індійського океану – на заході й півдні. Площа країни становить 7,687 млн км². Адміністративно Австралія поділена на 6 штатів і 2 території [2].

Це незвичайна країна. Багато вчених сперечаються щодо віднесення Австралії до країн з «ною економікою». Незважаючи на значну частку сировини у експорті, що не є ознакою високого розвитку економіки, країна є багатою індустріальною економікою зі сталими показниками економічного зростання [10].

У цьому контексті Австралія перебуває на одному рівні із США. Висока продуктивність праці спостерігається в експортних галузях, що пов'язане не лише з використанням інноваційної техніки, технологій та ефективною організацією праці, а й з тим, що існуюча практика використання ресурсів

передбачає в першу чергу прикладання тих, які є найдешевшими, що може дати та чи інша територія, об'єкт чи суб'єкт господарювання. Крім того, Австралійський Союз – це розвинута країна Південної півкулі з високим рівнем екологічної культури населення («зелена країна»).

Комплексних вітчизняних досліджень, присвячених розвитку економіки Австралійського Союзу, на цей час немає. Деякі особливості економічного розвитку економіки Австралії та її міжнародного статусу розглядаються у наукових працях І. Дахно [5], Е. Соколової [10], інших вітчизняних науковців. Особливості розвитку різних галузей промисловості Австралії описує В. Білецький [2]. Питань національного стилю спілкування в Австралії і міжнародного менеджменту, пов'язаного з цим, торкається В. Гжещук [4].

Проте, з нашої точки зору, сучасний розвиток Австралійського Союзу є достатньо цікавим. Результати економічного зростання цієї країни представляють науковий інтерес з огляду на її географічну віддаленість від Європейського Союзу, посушливий клімат, гіпертрофований розвиток сировинних галузей, міграційні процеси несприятливого характеру й інші економічні та неекономічні чинники.

Метою статті є дослідження історичних аспектів і сучасного стану фінансово-економічного розвитку Австралійського Союзу.

Основний текст.

Сучасна Австралія виникла трохи більше 200 років тому, як так звана «біла переселенська колонія» Великобританії. Офіційно вважається, що відкрив Австралію голландський мореплавець Віллем Янсзон у 1606 році. Він доплив до заливу Карпентарія на півночі материка і висадився на півострові Кейп-Йорк – найбільш північній точці Австралії, яка знаходиться лише в 160 км від Нової Гвінеї. За рік до нього в цих водах плавав іспанець Луїс Ваес Торрес, який пройшов неподалік від австралійського узбережжя й навіть імовірно бачив землю на горизонті, але сприйняв її за черговий архіпелаг.

У 1829 році Великобританія заявила свої права на всю західну частину Австралії. У 1850-ті роки в країні розпочалася «золота лихоманка». Британська влада впровадила ліцензування на видобуток золота, що вкрай не сподобалося золотошукачам. Їх опір було придушено, більшість було заарештовано, але суд не визнав повстанців винними. Значну частину вимог старателів було задоволено, зокрема скасовано ліцензування і надано право звертатися до парламенту.

У 1901 році було створено Австралійський Союз – федеративну державу, що стала домініоном Британської імперії. У перші роки столицею було місто Мельбурн, але вже в 1911 році на спеціально виділеній Федеральній столичній території стали будувати майбутню столицю Австралії – місто Канберру. У 1927 році будівництво міста завершилося й уряд Союзу облаштувався в ньому.

Трохи пізніше до Федерації увійшли кілька територій, які раніше підпорядковувалися Великобританії: острів Норфолк, Картъє і Ашмор. Передбачалося, що до складу Австралії увійде і Нова Зеландія, проте вона вважала за потрібне вимагати незалежності від Великобританії самостійно.

Економіка Австралії значно залежала від експорту. Країні доводилося завозити велику кількість зерна і вовни. Велика депресія, що розпочалася в

США в 1929 році, і світова економічна криза, що розвинулась у результаті, серйозно торкнулася й Австралії. Рівень безробіття піднявся до рекордних 29%.

У 1931 році парламент Великобританії ухвалив Вестмінстерський статут, який встановив статус домініонів. Згідно з ним британські домініони отримували повну офіційну незалежність, але зберігали право британського монарха обіймати пост глави держави. Австралія ратифікувала цей статут тільки в 1942 році, ставши фактично незалежною від Великобританії.

Друга світова війна прискорила темпи розвитку економіки Австралії. Австралійці отримали від США обіцянку захисту в разі нападу японців, тому без ризику для себе прийняли участь у військових діях. Після війни багато жителів напівзруйнованої Європи вирішили переселитися в Австралію. Австралійський уряд заохочував імміграцію, бажаючи збільшити населення країни і залучити фахівців. До 1975 року в Австралію прибуло 2 млн іммігрантів. Велика їх частина – це колишні жителі Великобританії та Ірландії.

У 70-х роках уряд Австралії провів ряд важливих реформ, значення яких зберігається досі: безкоштовна вища освіта, скасування обов'язкової військової повинності, визнання права аборигенів на землю та інші. У структурі її економіки провідним сектором є третинний, який створює 70% ВВП.

Австралія є великим фінансовим центром і відіграє важливу роль у світовій фінансовій системі. Австралійська фондова біржа знаходиться в десятці біржових майданчиків світу. Банківська система Австралії налічує близько 70 установ, з яких практично 50% контролюють іноземний капітал. Іноземні банки також здійснюють банківську діяльність на території Австралії, створюючи дочірні компанії або свої відділення.

Грошовою одиницею Австралійського Союзу є австралійський долар (знак: \$, але існують й інші варіанти позначення – A\$, \$A, AU\$ і \$AU; код: AUD; ділиться на 100 центів). Він є десятковою валютою і був введений в обіг 14 лютого 1966 року, замінивши дванадцятковий австралійський фунт. Австралійський долар є однією з найбільших торговельних валют світу, популярність якої викликана високою відсотковою ставкою в Австралії, відносною свободою валютного ринку від урядового втручання, загальною стабільністю австралійської економіки і політичної системи. Для виготовлення банкнот з 1988 року використовується спеціальний тонкий пластик [1].

Це єдина країна, яка займає цілий континент. Технічний прогрес на транспорті і в засобах зв'язку зблизив її з іншими континентами. Позитивного значення набуває відносна близькість Австралії до країн Південно-Східної і Східної Азії та Океанії. Основна роль у перевезеннях вантажів і пасажирів належить автомобільному транспорту. Основні обсяги перевезень корисних копалин і сільськогосподарської продукції здійснюють залізниці. Зовнішньоторговельні операції здійснюються на морському транспорті [4, с. 129; 5].

Продукція обробної промисловості Австралії використовується переважно на внутрішньому ринку. Продукція харчової промисловості іде переважно на експорт [5]. Підприємства обробної промисловості працюють на місцевій сировині. Автомобілебудування – найбільш важлива частина обробної промисловості держави. Основними виробниками в країні є Ford, GM Holden і

Toyota. Провідною галуззю обробної промисловості є також хімічна. Прискорено розвивається машинобудування, що з'явилося в країні в ХХ столітті.

Австралія – найбільший експортер вугілля в світі. В середньому Австралія щорічно видобуває близько 400 млн т вугілля, з яких понад 80% вивозиться за кордон. В основному мова йде про високоякісні сорти, а також кокс.

Потужним розвитком відзначаються чорна і кольорова металургія. В Австралії реалізуються всі стадії виробництва чорних металів – доменне, сталеливарне, прокатне, а також виготовлення спеціальних сталей і сплавів, різні види металообробки. Основними центрами чорної та кольорової металургії є міста Ньюкасл, Порт-Пірі, Вуллонгонг, де зосереджені також заводи важкого машинобудування і хімічні підприємства, що виробляють різноманітну продукцію, зокрема добрива для сільського господарства. Чорна металургія працює на забезпечення власних потреб. У кольоровій металургії виділяється виробництво і значний експорт алюмінію та міді [2; 5]. Хоча гірничодобувна промисловість становить лише близько 6% ВВП, вона забезпечує майже 40% усього експорту. Нові металургійні комбінати розташовані на півдні і південному заході країни, поблизу родовищ залізної руди. Виробництво залізної руди є найголовнішою добувної галуззю в країні. Щорічно Австралія відправляє на світовий ринок близько 350 млн т цієї сировини.

Існують підприємства нафтопереробної і нафтохімічної галузей промисловості. Австралійська сира нафта частково експортується. Парадоксальна особливість країни полягає в тому, що суттєвим є значення добувної промисловості, хоча обсяги видобутку нафти й природного газу є не дуже великими (залягають на шельфі океану). Натомість Австралія – це великий виробник та експортер цинку й свинцю. У багатьох районах країни добувають золото, яке є важливою статтею австралійського експорту. Країна багата на залізну руду, уран, срібло. Є світовим лідером за виробництвом електричної енергії [2; 5].

Сільське господарство країни є одним з найбільш розвинених в світі. Сучасна Австралія є лідером Кернської групи країн-виробників сільськогосподарської продукції – так званого сільськогосподарського блоку Світової організації торгівлі (СОТ).

В Австралії знаходиться 14% усього світового поголів'я овець (понад 150 млн голів), тому країна є найбільшим у світі постачальником вовни: до 30% усього світового обсягу вовни має австралійське походження. Крім цього, Австралія – це один з головних виробників зернових (продовольчих та фуражних), цукру, молочних продуктів, фруктів. Австралійські ферми здебільшого займають великі ділянки землі, вони капіталомісткі, спеціалізуються на виробництві одного з видів сировини й орієнтовані на експорт. Орні території займають менше 10% від загальної площі країни, більшу частину орних земель засівають пшеницею (вирощується більше 20 млн т на рік). Велику рогату худобу (корів) розводять здебільшого у північних і східних районах країни. В тропічних районах з вологим теплим кліматом розташовані плантації ананасів, бананів, манго. У субтропіках вирощують цукрову тростину, цитрусові, виноград. У прибережних водах морів ловлять рибу, розводять

моллюсків-перлівниць, устриць [6]. Окремо варто згадати про австралійське виноробство, створене буквально з нуля. Зараз Австралія посідає 4-те місце в світі за обсягами експорту вина (близько 700 млн л).

Незважаючи на те, що країна дуже багата мінеральними ресурсами, лісових ресурсів Австралії не вистачає (всього 5% площі). Невеликими є і запаси прісної води.

Динамічною і важливою складовою економіки Австралії є туризм. Через віддаленість континенту тут переважає внутрішній туризм. Хоча поступово зростає й кількість міжнародних туристів. Розвитку туризму сприяє ідеальний для відпочинку клімат. У 2018 році доходи від міжнародного туризму в поточних цінах становили практично 47 трлн доларів США.

Австралійський Союз – одна з найбільш забезпечених держав світу. Грамотна внутрішня і зовнішня політика дозволила вивести рівень життя в Австралії на найвищий ступінь. Стійка економіка захищає громадян від потрясінь, майже немає безробіття, висока заробітна плата і пенсія за віком, включаючи тих, хто не працював, безкоштовна медицина за бажанням, завжди чисті вулиці і високоякісні дороги, практично немає крадіжок, добірні харчі, постійний, теплий клімат. Середня зарплата пересічного австралійця в 2019 році становила 5074 австралійських долара на місяць [9].

Структура зайнятості населення Австралії має риси, що характерні для розвинених країн: аграрне, лісове і рибне господарства – 3,6%; промисловість і будівництво – 21,1%; сфера послуг – 75,3% [7]. У 2018 році коефіцієнт зайнятості населення становив 62,2 %.

Населення Австралії у 2020 році перевищило 26 млн осіб. Середній вік австралійців становить 38,6 року, а очікувана тривалість життя – 82,2 року. Природний приріст складає близько 5%, що забезпечує лише 38% збільшення населення Австралії, решта 62% – це мігранти. З економічної точки зору демографічна ситуація в Австралії більш сприятлива, ніж у країнах Європи. Приплив мігрантів забезпечує економіці стабільний підйом. Разом з тим збільшується тиск на ринок нерухомості і навантаження на всі види інфраструктури. Останнім часом помітно зросла кількість переселенців із країн Азії, переважно з Китаю, Індії, В'єтнаму, Індонезії, Філіппін [7; 8].

Загалом зовнішньоторговельний оборот в 2018 році склав 442 млрд доларів США. Ключовими зовнішньоторговельними партнерами Австралії є Китай (158 млрд дол. США), Японія (54,4 млрд дол. США), США (36,1 млрд дол. США), Південна Корея (26,0 млрд дол. США), Сінгапур (15,9 млрд дол. США), Великобританія (15,71 млрд дол. США), Малайзія (14,0 млрд дол. США), Нова Зеландія (12,6 млрд дол. США), Таїланд (10,6 млрд дол. США), Індія (9,7 млрд дол. США), Німеччина (10,5 млрд дол. США) та інші країни Азії (8,8 млрд дол. США).

Загалом усе виробництво в Австралійському Союзі переважно орієнтоване на внутрішній ринок і не покриває всіх потреб [5]. Проте, незважаючи на це, платіжний баланс країни позитивний, зокрема у 2018 році експорт виявився на 44 млрд доларів США більшим від імпорту, а у 2019 році основні експортовані з Австралії та імпортовані в країну товари були такими:

1. Експортовані товари (24% – 66 млрд дол. США – руди та концентрати залізні, включаючи випалений пірит; 16,6% – 4 млрд дол. США – вугілля кам'яне, брикети, котуни та аналогічні види твердого палива, одержані з кам'яного вугілля; 6,09% – 16,2 млрд дол. США – золото (включаючи золото з покриттям із платини) у необробленому або напівобробленому вигляді, або у вигляді порошку та інші);

2. Імпортовані товари (8,13% – 18 млрд дол. США – нафта і нафтопродукти, отримані з бітумінозних порід, крім сирих, відпрацьовані мастила; 6,92% – 15,3 млрд дол. США – автомобілі легкові та інші моторні транспортні засоби, призначені головним чином для перевезення людей (крім моторних транспортних засобів), включаючи вантажопасажирські автомобілі-фургони та гоночні автомобілі; 3,95% – 8,75 млрд дол. США – нафта або нафтопродукти сири, отримані з бітумінозних мінералів та інші).

Щодо показників економічного зростання, то вони є стабільно позитивно зростаючими практично 30 останніх років. Проте через лісові пожежі і пандемію, безперечно, була неминучою рецесія.

Рівень зростання реального ВВП становив 1,8% в 2019 році (1376,26 млрд доларів США); ВВП на душу населення – 53825 доларів США. У 2020 році ВВП Австралії за перший квартал скоротився на 0,3%, і це сталося вперше за останні 29 років. Рівень споживання домогосподарств у першому кварталі впав на 1,1%, і це перше падіння цього показника з грудня 2008 року і найбільш різке скорочення за 34 роки. При цьому за рік економіка країни зросла лише на 1,4%, і це найслабший показник з вересня 2009 року [3]. Зовнішній борг Австралії в 2018 році становив 1540980 млрд доларів США, що становить 151% від ВВП країни. У 2020-2025 роках експерти прогнозують його приріст в середньому на 2,5-3,7% в рік.

Незважаючи на деяке погіршення показників ВВП, обсягів споживання і зовнішнього боргу, економіка Австралії продовжує демонструвати тенденції сталого розвитку і є достатньо диверсифікованою. Досягненню таких результатів, з нашої точки зору, сприяють дієві інституційне і регуляторне середовище, зважена макроекономічна політика, режим гнучкого обмінного курсу, відкритість для здійснення міжнародної торгівлі та залучення іноземних інвестицій.

Заключення і висновки.

Отже, з'ясовано, що утворення і становлення Австралійського Союзу нерозривно пов'язане з історичними, соціально-культурними та економічними зв'язками Австралійського континенту з Великобританією. Сьогодні ця країна є однією з найрозвиненіших у світі.

Визначено, що сильними сторонами національного господарства Австралії є високий рівень економічної свободи і добробуту громадян в умовах повної зайнятості, вихід до 5 морів та Індійського океану, потужний розвиток сільського господарства, значні запаси газу і нафти; слабкими – високий показник зовнішнього боргу, «перегрів» економіки, високі транспортні витрати експорту та імпорту.

Австралія в повній мірі зуміла втілити принцип «невтручання держави в економіку» («laissez-faire») за ступенем економічної свободи для бізнесу. Також вона входить до ТОП-10 країн за рівнем добробуту населення. З огляду на це,

перспективами подальших досліджень є розвиток фінансової, туристичної, та інших складових економічної взаємодії Австралійського Союзу та України.

Література:

1. Австралійський долар. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Австралійський_долар (дата звернення: 20.02.2021)
2. Австралія у Гірничому енциклопедичному словнику. Т. III. (за редакцією В. С. Білецького). Донецьк: Східний видавничий дім. 2004.
3. В Австралії зафіксували скорочення ВВП вперше за 29 років. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/06/04/novyna/svit/avstraliyi-zafiksuvaly-skorochennya-vvp-vpershe-29-rokiv> (дата звернення: 20.02.2021)
4. Гжешук В. Міжнародний менеджмент в національному стилі спілкування країн світу // Молодь і ринок. 2014. № 5. С. 128–134.
5. Дахно І. І. Міжнародна економіка. Навч. посіб. 2-ге вид., випр. і допов. К.: МАУП, 2006. 248 с.
6. Економіка Австралії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Економіка_Австралії (дата звернення: 20.02.2021)
7. Населення Австралії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Населення_Австралії (дата звернення: 20.02.2021)
8. Населення Австралії збільшилося до 25 млн осіб завдяки мігрантам. URL: https://lb.ua/world/2018/08/07/404583_naselenie_avstralii_ovelichilos.html (дата звернення: 20.02.2021)
9. Плюси та мінуси життя в Австралії. URL: <https://news.eurabota.ua/uk/australia/migration/zhyttya-v-avstraliyi/> (дата звернення: 20.02.2021)
10. Соколова Е. В. Особливості розвитку економіки та зовнішньоекономічних зв'язків Австралії. URL: http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Economics/32232.doc.htm (дата звернення: 12.02.2021)

References:

1. Wikipedia (*n.d*), *Australian dollar*. Retrieved February 20, 2021, from URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Австралійський_долар
2. Biletskyi, V. S. (2004), *Australia in the Mining Encyclopedic Dictionary* [Avstraliia u Hirnychomu entsyklopedychnomu slovnyku], part III, Skhidnyi vydavnychy dim, Donetsk .
3. Word and deed. Analytical portal (*n.d*), *Australia recorded a reduction in GDP for the first time in 29 years*. Retrieved February 20, 2021, from URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/06/04/novyna/svit/avstraliyi-zafiksuvaly-skorochennya-vvp-vpershe-29-rokiv>
4. Hzheshchuk, V. (2014), *International management in the national style of communication of the world*. Molod i rynek, 5, pp. 128–134.
5. Dakhno, I. I. (2006), *Mizhnarodna ekonomika* [International Economics], MAUP, Kyiv, 248 p.
6. Wikipedia (*n.d*), *The Australian economy*. Retrieved February 20, 2021, from URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Економіка_Австралії
7. Wikipedia (*n.d*), *The population of Australia*. Retrieved February 20, 2021, from URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Населення_Австралії
8. LB.ua (*n.d*), *Australia's population has grown to 25 million due to migrants*. Retrieved

February 20, 2021, from URL:

https://lb.ua/world/2018/08/07/404583_naselenie_avstralii_uvelichilos.html

9. EURABOTA. News portal (*n.d.*), *Pros and cons of living in Australia*. Retrieved February 20, 2021, from URL: <https://news.eurabota.ua/uk/australia/migration/zhyttya-v-avstraliyi/>

10. Sokolova, E. V., *Features of the development of the economy and foreign economic relations of Australia*. Retrieved February 12, 2021, from URL:

http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Economics/32232.doc.htm

Abstract. *The article is devoted to the historical aspects and the current state of financial and economic development of the Australian Union. It has been found that its formation is inextricably linked with the historical, socio-cultural and economic ties of the Australian continent with Great Britain. The Australian Union is one of the most developed countries in the world today. The results of its economic growth are of scientific interest given the geographical remoteness from the European Union, arid climate, hypertrophied development of raw materials industries, unfavorable migration processes and other economic and non-economic factors. The conditions for maintaining high labor productivity and environmental culture of the population of the «green country» have been determined. They are associated not only with the use of innovative equipment, technologies and efficient organization of labor, but also with the fact that existing resource use practices are the cheapest that can give a particular territory, facility or business entity. The place of the Australian Union in the world economy as a financial center due to the strong development of the financial market has been found. The key areas of import and export, imported and exported goods have been systematized. Based on the indicators of gross domestic product, external debt, natural resource wealth, demographic situation and employment, foreign trade turnover and balance of payments, the strengths and weaknesses of the national economy have been identified. The strengths of Australia's national economy are a high level of economic freedom and well-being of citizens in full employment, access to 5 seas and the Indian Ocean, strong agricultural development, significant reserves of gas and oil; weak – high external debt, «overheating» of the economy, high transport costs of exports and imports. Trends of sustainable economic growth and diversification of the economy have been identified. Australia has fully managed to implement the principle of «non-interference in the economy» («laissez-faire») by the degree of economic freedom for business, is among the top 10 countries in terms of welfare. The Australian economy is quite diversified. Achieving such results, in our view, is facilitated by an effective institutional and regulatory environment, prudent macroeconomic policies, a flexible exchange rate regime, openness to international trade and foreign investment.*

Keywords: *Australia, Australian Union, gross domestic product, exports, national economy.*

Статтю відправлено: 10.03.2021 р.

© Ушакова О.А., Добринська Ю.О., Ромасюк А.В.